

költője. Valóban: polarizálódtak az erők, vagy az USA-ra, vagy Kubára vetik „vi-gyázó szemüket” e kontinens művészei (felesleges talán hozzátenni, hogy minden igazán értékes művész, világnézettől függetlenül, Kubára tekint ma). Szinte hihetetlen (de nagyonis érthető), micsoda „művészjárást” élt meg Kuba az utóbbi pár évben; nem túlzó a megállapítás, hogy Havanna ma Latin-Amerika legfontosabb művészeti központja, legalábbis ami az irodalmat érinti. És mindennek mozgató motorja, fáradhatatlan és kitűnő rendezője-szervezője: a Casa de las Américas, az Amerikák Háza. Hétéves fennállása alatt szinte hihetetlen, milyen széleskörű mozgalmas tevékenysé- get végzett. Csak néhány adat: azonos nevű folyóirata ma a legjobb latin-amerikai iro- dalmi fórum, a kontinens legjobb íróinak közreműködésével készül (főszerkesztője pél- dául Roberto Fernández Retamar, Kuba — de bátran mondható —, egész Latin- Amerika egyik legkitűnőbb költője, aki a varaderói költőtálatkozó szervezője és per- manens elnöke volt; a lap szerkesztői közt pedig ott van Julio Cortazar is, a Párizsban élő kiváló argentin író). Az intézmény évenként irodalmi pályázatot hirdet a konti- nens írói, költői, esszéistái számára. A pályázat jelentőségét egyetlen adat megvilá- gítja: idén (még nem is telt le a beküldési határidő) 418 mű érkezett be. A zsűrit min- den évben az öt pályázó műfaj (vers, novella, regény, dráma, esszé) legjelesebb latin- amerikai művelői alkotják. Évenként latin-amerikai színházi fesztivált is rendez, ahol a kontinens színházi fejlődését nyílik alkalom szemmel kísérni; kétévenként a fesztivállal párhuzamosan kongresszuson gyűlnek össze Latin-Amerika színházi szak- emberei. És sorolhatnánk még: hosszan lehetne beszélni más működési területeiről en- nek a csodálatraméltó Háznak: kitűnő a mai latin-amerikai irodalomra koncentrált könyvtár, széleskörű könyvkiadás (ez utóbbi, az erős blokád és a kapcsolatok hiánya miatt, az egyetlen lehetőség a latin-amerikai szerzők megismertetésére). Jellegetes: a latin-amerikai írók általában vagy Párizsban vagy itt ismerik meg egymást. Hogy ezt a szerteágazó (és bizonyos szempontból hősies) munkát siker kíséri, arra bizonyíték a Casa de las Américas egyre növekvő nemzetközi (nemcsak latin-amerikai, de európai) tekintélye és az, hogy a kontinens írói valóban magukénak érzik: nemcsak házuknak, hanem már otthonuknak is.

La Habana, 1967.

DELY ISTVÁN

SZOVJET LEXIKON LUKÁCS GYÖRGYRŐL

A közelmúltban jelent meg Moszkvában a hét kötetre tervezett szovjet irodalmi lexikon, a *Kratkaja Lityeraturnaja Enciklopegyija* negyedik (Laksin—Muranovo) kö- tete. A kötet a 442—443. hasábon közli *Igor Alekszandroviics Szac*, a neves szovjet esz- téta, a *Novij Mir* szerkesztőbizottsági tagja, Lunacsarszkij egykori titkára cikkét Lu- kács Györgyről. Az alábbiakban némi rövidítéssel közöljük ezt a cikket.

„Lukács György (Budapest, 1885. IV. 13.) — magyar irodalomtörténész, filozófus, esztéta. A Kossuth-díj kitüntetettje (1948, 1955). Magyarul és németül ír. Bankigazgató családjában született. Budapesten és Berlinben hallgatott jogot és filozófiát. Első iro- dalmi művei: „A modern dráma fejlődésének története” (1911), az „Eszttikái kultúra” (1912), „A regény elmélete” (1917). Lukács az idealista filozófia követőjeként lépett fel; a burzsoá társadalom ellentmondásainak feloldására való szándék vezeti el a marxiz- mushoz. Már ezidőtájt, Thomas Mann tanúsága szerint, egyike volt Európa legkima- gaslőbb kritikusainak. Az első világháború éveiben Lukács résztvett az illegális marxis- ta csoportok munkájában. 1918-ban belépett a Kommunisták Magyarországi Pártjába, és a KB tagjává választották; a Magyar Tanácsköztársaság kormányában közoktatásügyi népbiztos lett; az intervenció elleni utolsó harcokban hadosztálykomisszárként szol- gált. 1920-ban V. I. Lenin a „Kommunizmus” című cikkében megbíráta Lukács politi- kai hibáit. (Lásd: *Összes Művek* 31. köt. 142. old.) Az ellenforradalmi fordulat után

Lukács Ausztriába, később Németországba emigrált. A Komintern megbízatásait teljesítve, többször Magyarországra utazott.

1933 és 1945 között Lukács Moszkvában élt, A Szovjetunió Tudományos Akadémiája Filozófiai Intézetének volt tudományos munkatársa. A Szovjetunióban tanulmányokat írt Marx és Engels esztétikai nézeteiről, a klasszikus és a kortárs irodalomról. Alapvető kutatásait sok európai nyelvre lefordították: „A történelmi regény” (1937), „A realizmus történetéhez” (1939), „Goethe” (1939), „Írástudók felelőssége” (1944), „Deutsche Literatur im Zeitalter des Imperialismus” (1945). Ezekben az években írott munkáiban Lukács támadta a „művészet a művészetért” formalista elméletét és a marxizmus vulgárszociológiai értelmezését; hibája ezeknek a műveknek a koncepció olykori sematizmusa. 1945-ben Lukács hazatért, tagja lett a Magyar Tudományos Akadémiának, és kinevezték a budapesti egyetem professzorává. 1956-ban, a lázadás idején, a Nagy Imre kormány tagjaként, az ellen az ellenforradalmi javaslat ellen szavazott, mely Magyarországnak a Varsói Szerződés államainak szövetségéből való kilépésére irányult. A Magyar Dolgozók Pártja feloszlása után Lukács nem lépett be az újrászervezett Magyar Szocialista Munkáspártba; a magyar sajtó ezt a politikai lépését mint a revizionizmus megjelenését élesen bírálta. Másik oldalról, a modernista művészet apologetái dogmatizmussal vádolják, mert hű a realizmus elveihez. Lukács szerzője alapvető kutatásoknak — „Az ész trónfosztása” (Die Zerstörung der Vernunft, 1954), illetve az „Esztétika” (Ästhetik I—II., 1963). Az előbbi műben Lukács a burzsoá filozófiai gondolkozásban felerősödő, a fasiszta ideológiát előkészítő irracionalista folyamatot világítja meg. A második művet a valóság művészi tükröződésének, s az ezzel összefüggő problémáknak szentelte. Lukács aktív tudományos és irodalmi tevékenységet folytat, megnyilvánulásaiban őrzi a realizmus és a szépirodalom klasszikus hagyományainak elveit.”

EGY ESTÉM KÖLTŐK KÖZÖTT

(Poetry International '67)

Azzal kezdődött, hogy találkozni akartam W. H. Audennel, akinek a verseivel régóta foglalkozom. Nyarait ugyan Ausztriában tölti, de New York-i útjai közben Stephen Spendernél szokott megszállni és találkozni ismerőseivel. Szándékom nem terjedt túl egy inkább magánjellegű beszélgetésen. Alig ittuk meg azonban az első pohár üdítő keveréket (Londonban hetek óta szokatlanul meleg nyár volt), amikor elkezdtek szál-lingózni a vendégek, akik találkozóra jöttek össze Spenderéknél, s mint később kiderült, nem is csak egy party kedvéért.

Leghamarabb egy eleven beszédű, középkorú férfi, Ottavio Paz mexikói költő érkezett a feleségével. Kitűnően tud angolul, kissé spanyolos akcentussal beszél, de egyenrangú vitapartnernek bizonyult a fergeteges, szellemes Audennel szemben is.

Sokáig folyt a szó, Spenderék házigazdai tevékenykedése mellett, a műfordítás problémáiról, de jellegzetesen nem a nyelvi és stilisztikai, inkább az anyagi vonatkozások adtak okot vitára. O. Paz felesége, francia származású, barna, eleven, körülrajzolt nagy fekete szemű nő, miniszoknyában, csípőre eresztett széles övvel, élénken magyarázta, hogyan élnek az indiai Új Delhiben, a lassú, tempós hindu élet közepett. A magas termetű angol költőnő, akivel hallgattuk, a magyar Cholnoky-családot vallotta ősének. Arca időnként megrándult, mintha gondolatai egészen másutt járnának.

Nemsokára újabb vendégekkel gyarapodtunk. Mindenki megőrizte nyugalmát, amikor egy háromtagú, kissé furcsa társaság vonult be: elől egy torzonborz, fekete szakállú, szemüveges fiatalember, aki nagy szóbőséggel, de a meggyerő intelligencia természetességével illeszkedett a társaságba. Allen Ginsberg volt, az amerikai költő-próféta. Életben sokkal természetesebb jelenség, mint mesterkéltné, Jeremiás-próféta beállítású fényképein. Kísérői még különösebbek voltak. Az egyik egy amerikai nő,